

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/120/2020
Identifikačné číslo spisu: 7202898033
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Zemková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:7202898033.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: N. T., nar. XXXX, bytom v E., T. N.. X, zastúpený: JUDr. Tatianou Jánošíkovou, advokátkou, so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 6 proti žalovaným: 1/ Mesto Košice, so sídlom v Košiciach, Tr. SNP 48/A, IČO: 00 691 135 a 2/ Bytový podnik mesta Košice s.r.o., so sídlom v Košiciach, Južné nábrežie 13, IČO: 44 518 684, zastúpený: JUDr. Vladimírom Kucharčíkom, advokátom, so sídlom v Košiciach, Štefánikova 40, o zaplatenie 34.524,73 eur s prísl., vo veci vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. značkou 17C/997/2002, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. značka 1Co/119/2018 zo dňa 20. marca 2019, takto

rozhodol:

Dovolanie žalobcu o d m i e t a.

Žalobca je povinný zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 17C/997/2002-820 zo dňa 27.októbra 2017 zamietol žalobu a žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania. Zároveň žalobcu zaviazal nahradiť trovy štátu v rozsahu 30 %. Prvoinštančný súd rozhodol o nároku žalobcu na zaplatenie sumy 34.524,73 eur, ktorého sa voči žalovaným domáhal na základe tvrdenia, že jeho právny predchodca (od ktorého nadobudol pohľadávku titulom Zmluvy o postúpení pohľadávky) ako nájomca, vykonal so súhlasom prenajímateľa bývalého Bytového podniku mesta Košice (ďalej aj „BPMK“) rekonštrukciu nehnuteľnosti, ktorú mal v nájme. V dôsledku jednostranného ukončenia zmluvného vzťahu zo strany prenajímateľa vznikli mu náklady v súvislosti s uskutočnením rekonštrukčných prác, ktoré mu pôvodný prenajímateľ a ani jeho právni nástupcovia neuhradili.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom, právne zdôvodneným ustanoveniami §§ 663, 667 ods.1 a 669 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) uzavrel, že predmetom dokazovania zostal charakter vykonaných prác na predmetnej nehnuteľnosti, ako aj ich samotné vykonanie a to vychádzajúc pri tomto zisťovaní z právneho záveru, že pri prácach majúcich charakter zmien na nehnuteľnosti (§ 667 ods. 1

OZ), keďže v posudzovanej veci sa právny predchodca žalobcu zaviazal náklady na zmeny znášať sám (článok 5 ods. 7/ veta posledná zmluvy o nájme: „Náklady na zmeny znáša nájomca.“, t.j. nájomca sa dobrovoľne zaviazal nahradiť náklady spojené s odsúhlasenými zmenami predmetu nájmu), čo vytvára - zakladá situáciu inú - odlišnú oproti prípadom predpokladaným v ust. § 667 ods. 1 OZ (v prvom prípade, pri vynaložení nákladov spojených so zmenami na veci so súhlasom prenajímateľa, nájomca môže požadovať úhradu nákladov za predpokladu, že sa na ich úhradu prenajímateľ zaviazal, až po ukončení nájmu; v druhom prípade vynaloženia nákladov spojených so zmenami na veci so súhlasom prenajímateľa - prenajímateľ dal súhlas so zmenou, ale nezaviazal sa na úhradu nákladov, nájomca po skončení nájmu môže žiadať protihodnotu toho, o čo sa zvýšila hodnota veci), keď dohodou zmluvné strany nájomnej zmluvy vylúčili možnosť, aby sa nájomca po skončení nájmu domáhal toho, o čo sa zvýšila hodnota predmetu nájmu (čl.5, bod 7 Zmluvy 11101000436/97 o nájme nebytových priestorov z 1. januára 1997, č.l. 5 súdneho spisu, ďalej aj „zmluva“). Nájomca, resp. žalobca ako právny nástupca nájomcu, nemal preto dôvod predpokladať, že by mu mala byť požadovaná suma uhradená. Súd prvej inštancie považoval za preukázané vykonaným dokazovaním výsluchom svedkov (N. ml., RNDr. A.), že stav nehnuteľnosti bol zmluvným stranám tak na strane prenajímateľa, ako aj na strane nájomcu pri uzatváraní zmluvy dobre známy. S týmto vedomím aj zmluvu o nájme nebytových priestorov uzavreli. Podľa článku 5 bod 1/ zmluvy, boli priestory odovzdané a prevzaté v stave spôsobilom na dohodnuté užívanie. Totožné konštatovanie „objekt prevzatý k užívaniu v stave spôsobilom“, zmluvné strany uviedli a potvrdili aj v Zápise o odovzdaní a prevzatí objektu na Komenského č. 40. Zároveň však uviedli: „Je potrebná rekonštrukcia.“ Pritom dohodli v zmluve, v článku 5 ods. 4/, že je nájomca povinný na svoje náklady zabezpečovať bežnú údržbu nebytových priestorov vrátane drobných opráv a v článku 5 ods. 7/, že akékoľvek zmeny, úpravy a doplnenia predmetu nájmu môže nájomca vykonať len po predchádzajúcom písomnom súhlase prenajímateľa a že náklady na zmeny znáša nájomca. Keďže § 667 ods. 1 ako aj § 669 OZ sú dispozitívnou právnou úpravou a teda zmluvné strany mali možnosť v zmluve dohodnúť úpravu odlišnú od zákonnej, ku ktorým dohodám v danom prípade aj došlo - aj pokiaľ sa jednalo o náklady na zmeny predmetu nájmu, aj o náklady na bežnú údržbu - opravy predmetu nájmu. V súlade s týmito dohodami požiadal nájomca - právny predchodca žalobcu listom z 25.7.1997 o súhlas na rekonštrukciu a opravu objektu - uviedol, že v súlade s článkom 5 odseky 3/ a 7/ zmluvy, podľa predloženého projektu. Prenajímateľ odpovedal listom z 5.8.1997, nemal námietky za predpokladu vykonania stavebných prác podľa predloženej projektovej dokumentácie odbornou stavebnou firmou a na vlastné náklady. Jednalo sa teda o dohodu prenajímateľa a nájomcu na vykonaní rekonštrukcie a opráv nehnuteľnosti na náklady nájomcu. T.j. žalobca ako právny nástupca nájomcu nemôže požadovať úhradu nákladov, tak ako si svoj nárok uplatnil „náklady vynaložené jeho právnym predchodcom na rekonštrukciu objektu Komenského 40“, a to ani pokiaľ sa týka nákladov na zmeny predmetu nájmu ani nákladov na opravy predmetu nájmu. Preto jeho nárok súd prvej inštancie vyhodnotil ako nedôvodný. Súd prvej inštancie mal za to, na základe predložených listinných dôkazov (žiadosť právneho predchodcu žalobcu z 25.7.1997 a listu - súhlasu právneho predchodcu žalovaného z 5.8.1997), že ak aj žalobca, resp. jeho právny predchodca ako nájomca vykonal akúkoľvek opravu predmetu nájmu, jednalo sa o opravu vykonanú so súhlasom prenajímateľa a vykonanú na vlastné náklady nájomcu. Žalobca nepreukázal ani, že by jeho právny predchodca vykonal akúkoľvek opravu, ktorú by bolo možné hodnotiť ako opravu na ktorú bol povinný prenajímateľ a ktorú by bolo možné právne považovať za nárok žalobcu podľa § 669 veta druhá OZ, za právo na vydanie obohatenia. Uplatnené náklady, vynaloženie ktorých však ani nebolo v konaní preukázané, nemôže žalobca požadovať ani titulom náhrady škody, tak ako to uviedol v článku IV. svojej žaloby.

Vzhľadom na hore uvedené vyhodnotenie súdom prvej inštancie uplatneného nároku žalobcu ako bezdôvodného už čo do základu, nemal súd prvej inštancie za potrebné vyhodnocovať už vykonané dokazovanie ohľadom konkrétneho rozsahu jednotlivých prác, ktoré boli vykonané a ani vykonávať žiadne ďalšie dokazovanie. Súd prvej inštancie zamietol návrhy na ďalšie dokazovanie zo strany žalobcu a to na vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania a ďalšie výsluchy svedkov, nakoľko takéto dokazovanie by sa týkalo skutočností, ktoré vzhľadom na právne posúdenie uplatneného nároku súdom, pre rozhodnutie veci by bolo bezvýznamné.

3. Krajský súd Košice (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom sp. zn. 1Co/119/2018 zo dňa 20. marca 2020 potvrdil rozsudok vo veci samej a vo výroku o trovách konania žalovaného 1/. Zmenil rozsudok vo výroku o trovách konania žalovaného 2/ tak, že tomuto priznal plnú náhradu trov prvoinštančného

konania. Žalovanému 2/ priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania. Žalovanému 1/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení rozsudku uviedol, že znenie čl. 5 ods. 7 nájomnej zmluvy zodpovedá právnej úprave, z ktorej vyplýva, že prenajímateľ dal nájomcovi súhlas na zmenu veci, ale sa nezaviazal na úhradu nákladov. Takáto úprava teda nájomcovi umožňuje vykonať zmenu veci, keďže mu k tomu dal prenajímateľ súhlas, túto zmenu však môže zásadne vykonať iba na vlastné náklady. Takéto znenie však nemení nič na skutočnosti, že v prípade skončenia nájmu vyplýva z tohto zákonného ustanovenia nájomcovi právo požadovať od prenajímateľa po skončení nájmu protihodnotu toho, o čo sa zvýšila hodnota veci v dôsledku ním vykonanej rekonštrukcie. Ide totiž o iný nárok nájomcu, ktorý mu vzniká až po skončení nájmu bez ohľadu na to, že v čase vykonania rekonštrukcie prenajímateľ dal súhlas na zmenu veci, ale nezaviazal sa na jej úhradu. Na takomto stave nemohlo zmeniť nič ani ústnou formou vyjadrené stanovisko riaditeľa pôvodného žalovaného, teda BPMK, ktorý prejavil ochotu za určitých okolností uhradiť preukázané náklady, ktoré nájomca na rekonštrukciu vynaložil. Takýmto vyjadrením totiž nemohli byť zmenené podmienky písomne uzavretej nájomnej zmluvy. Odvolací súd preto vychádzajúc z týchto dôvodov dospel k záveru, na rozdiel od záverov súdu prvej inštancie, v tom že základ nároku žalobcu je daný.

4. Krajský súd v rozsudku ďalej skonštatoval, že vzhľadom na skutočnosť, že súd prvej inštancie napriek svojmu záveru o nepreukázaní základu nároku vykonal a aj hodnotil dokazovanie ako by mal základ nároku daný, odvolací súd stotožňujúc sa s výsledkami dokazovania v tomto smere považoval zamietavý výrok rozsudku súdu prvej inštancie za správny z dôvodu, že žalobca v konaní neunesol dôkazné bremeno na preukázanie zvýšenia hodnoty veci, ako zákonnej podmienky pre priznanie protihodnoty. Pre ustálenie tohto nároku tak do základu ako aj do výšky je rozhodujúci záver o tom, že došlo k zhodnoteniu veci, keďže nie každá zmena veci musí predstavovať jej zhodnotenie. Pre výšku takéhoto nároku teda nie je podstatné v akej výške nájomca vykonal investície, ale podstatným je, či sa tieto investície premietli do zhodnotenia veci a v akej výške. Posúdenie zhodnotenia je zásadne odbornou otázkou, ktorú možno riešiť za pomoci znalca. Nájomcu však zaťažuje dôkazné bremeno označiť a predložiť súdu také dôkazy, z ktorých by vyplývali skutkové závery, ktoré môžu slúžiť pre znalca ako podklad pre posúdenie odbornej otázky. Na uvedenú skutočnosť žalobca v konaní nepredložil priamy dôkaz, ktorým by boli vyšpecifikované konkrétne činnosti vykonané smerom k zhodnoteniu veci, ako aj dôkazy, ktorými by bol zadokumentovaný stav veci pred vykonaním investícií a po nich. Žalobca takýto priamy dôkaz v konaní neoznačil. Dôkazom preukazujúcim zhodnotenie zjavne nemôžu byť ani dôkazy, na ktoré žalobca poukazuje v odvolaní, kde za takýto dôkaz označil interný list BPMK z dňa 20.7.1998. Činnosti, ktoré sú uvedené v tomto internom liste totiž spočívajú v odstraňovaní časti stavby a to schodiska, stropnej konštrukcie, rozvodov ústredného kúrenia, odstránenie kotla, radiátorov a zjavne nie sú prácami, ktoré by mohli predstavovať zhodnotenie veci. Dostatočnými dôkazmi v tomto smere nemôžu byť ani svedecké výpovede blízkych príbuzných žalobcu jednak s poukazom na tento príbuzenský vzťah a jednak s poukazom na to, že aj z obsahu týchto výpovedí vyplývajú tvrdenia o činnostiach predstavujúcich odstraňovanie dovtedajšieho stavu veci a nie investície, ktoré by zvyšovali jej hodnotu. Za nepoužiteľné v tomto smere možno považovať aj odborné vyjadrenie znalca k uvedenej otázke a to s poukazom na to, že tomuto súd prvej inštancie nezabezpečil skutkové podklady na základe ktorých by tento mohol riešiť výlučne iba otázky odborné, ale tomuto určil nesprávnu úlohu zisťovať práve skutkové okolnosti a to či boli vykonané práce, ktoré z ním zistených prác mali charakter zmien veci a pod. Tieto skutkové závery majú byť výsledkom dokazovania na ktoré bolo povinnosťou žalobcu ako nájomcu označiť dôkazy. Podporným dôkazom odôvodňujúcim záver o tom, že činnosťou žalobcu nedošlo k zmene veci smerom k jej zhodnoteniu je aj jej popis ako súčasť znaleckého posudku znalca Emila Oettera č. 5/2004 (č. l. 577), ako aj rozsiahla fotodokumentácia z objektu na základe ohliadky vykonanej dňa 13.2.2014. Z týchto dôkazov je zjavné, že nehnuteľnosť je značne schátralá, chýbajú interiérové rozvody inžinierskych sietí, elektriny, vody, kanál, plyn. Podporným dôkazom v tomto smere je aj samotná faktúra č. 1/98 zo dňa 13.8.1998, na základe ktorej pôvodný žalobca fakturoval BPMK žalovanú sumu 1,040.092,10 Sk. Aj v tejto faktúre sú totiž fakturované v prevažnej miere činnosti spočívajúce v búraní, demontáži a asanácií. Nejde teda o práce predstavujúce zhodnotenie stavby. Z uvedeného vyplýva správny záver súdu prvej inštancie o tom, že žalobca v konaní neunesol svoje dôkazné bremeno a nepreukázal zhodnotenie veci ako jednej zo zákonných podmienok pre priznanie protihodnoty v zmysle § 667 ods. 1 štvrtej vety Občianskeho zákonníka. S poukazom na tieto dôvody

odvolací súd zamietavý výrok rozsudku súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil podľa § 387 ods. 1 C.s.p..

5. Proti rozsudku krajského súdu podal včas dovolanie žalobca (ďalej tiež „dovolateľ“). Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP. Naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP videl v tom, že odvolací súd sa nezaoberal a nevysporiadal s dôkazmi - výpoveďami svedkov, najmä s výpoveďou svedka Q. A. A., bývalého riaditeľa Bytového podniku mesta Košice, s výpoveďami N. T. Z., N. T. a svedkov N. Q. a P. S. G.. Navrhol vypočutie i ďalších svedkov T. K. a jej spolupracovníčky Q., T. a M. D., ktoré nebolo zrealizované súdom prvej inštancie. Žiadal vykonať kontrolný znalecký posudok za účelom zistenia zhodnotenia predmetnej nehnuteľnosti, ktorý prvoinštančný súd nevykonal a nesprávne uviedol, že žalobca vykonanie kontrolného znaleckého posudku nenavrhol. Podľa dovolateľa sa sudy nevysporiadali s podstatnými dôkazmi preukazujúcimi nárok žalobcu napr. so Záznamom z pojednávania riešenia problému týkajúceho sa predmetného nebytového priestoru zo dňa 15. mája 1998 na zasadnutí v BPMK.

Na základe vyššie uvedeného navrhol dovolateľ, aby Najvyšší súd SR napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Žalovaný 1/ sa k podanému dovolaniu vyjadril tak, že je názoru, že žalobca mal dostatok času, aby doručil súdu znalecký posudok, predmetom ktorého by bolo zistenie zhodnotenia predmetnej nehnuteľnosti. Zotrval na stanovisku, že prenajímateľ sa nezaviazal v zmluve zaplatiť právnomu predchodcovi žalobcu náklady vynaložené na rekonštrukciu nehnuteľnosti. Keďže žalobca nepredložil v súdnom konaní žiaden dôkaz o stavebnotechnickom stave nehnuteľnosti v čase skončenia nájmu v roku 1998 navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietol.

7. Žalovaný 2/ sa k podanému dovolaniu vyjadril tak, že odvolací súd sa v bodoch 11. a 12. odôvodnenia rozsudku jednoznačne vyjadril k námietkam žalobcu ohľadne údajných ústnych súhlasov s náhradou nákladov nájomcu vynaložených na rekonštrukciu predmetných priestorov, s ktorými závermi sa stotožnil, keďže žalobca v konaní nepredložil žiaden priamy písomný dôkaz o tom, že by prenajímateľ súhlasil s preplatením nákladov na rekonštrukciu. Tento záver by sa nedal zmeniť ani svedeckými výpoveďami ďalších žalobcom navrhnutých svedkov. Žalovaný 2/ poukázal na mnohopočetnú judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky napr. rozhodnutia IV.ÚS 358/09, II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04 a II. ÚS 200/09), v ktorej konštatoval, že všeobecný súd nemusí dať odpovede na všetky otázky nastolené sporovou stranou, ale len na tie, ktoré majú pre spor podstatný význam. Na základe uvedeného žalovaný 2/ navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol a priznal žalovanému 2/ plnú náhradu trov dovolacieho konania.

8. Najvyšší súd SR (ďalej aj „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 C. s. p.), na to oprávnenou osobou (§ 424 C. s. p.), zastúpenou v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie môže podať strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

9. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť ním podaného dovolania z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných

predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

11. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 8 Cdo 56/2017).

12. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, potom už „postupom súdu“ v zásade nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (3Cdo/173/2017, 7Cdo/150/2017, 8Cdo/49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017).

14. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (tu porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018 - bod 26, 5 Cdo 57/2019 - body 9 a 10), či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

15. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

16. V posudzovanom prípade dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP namietal, že súd prvej inštancie resp. odvolací súd sa nezaoberali dostatočne výpoveďou Q.. A. A. a iných ním

navrhnutých svedkov -N. T. Z., N. T., N. Q. a P. S. G.. Navrhol vypočutie i ďalších svedkov T. K. a jej spolupracovníčky Q., T. a M. D.. Tvrdil, že súd nevykonal kontrolné znalecké dokazovanie za účelom zistenia zhodnotenia predmetnej nehnuteľnosti, ktoré sú podstatné pre preukázanie opodstatnenosti jeho nároku.

17. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04). Nesúhlas dovolateľa s procesným postupom odvolacieho súdu resp. nevykonaním ďalších dôkazov, ktoré neboli relevantné pre opodstatnenosť uplatneného nároku, nemožno považovať za porušenie jeho procesných práv. Uvedené predstavuje prejav zákonnej právomoci súdu korigovať návrhy účastníkov na vykonanie dokazovania, sledujúc tak rýchly a hospodárny priebeh konania a súčasne zabezpečenie toho, aby sa zisťovanie skutkového (skutočného) stavu dokazovaním držalo v mantineloch predmetu konania a aby sa neuberalo smerom, ktorý z pohľadu podstaty prejednávanej veci nie je relevantný. V prípade, že súd odmietne vykonať určitý účastníkom navrhovaný dôkaz, je jeho zákonnou povinnosťou v odôvodnení rozhodnutia uviesť, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy (§ 220 ods. 2 CSP a I. ÚS 350/08).

18. Pokiaľ dovolateľ namietal nevykonanie jeho návrhov na vykonanie dôkazov (resp. nevykonanie navrhnutých/ označených dôkazov) súdmi v konaní, namieste je uviesť, že súčasťou práva na spravodlivý proces je nepochybne aj právo označiť dôkazy na preukázanie svojich skutkových tvrdení.

19. Na strane druhej tomuto právu nezodpovedá povinnosť súdu (primárne prvoinštančného súdu na pojednávaní) v procese dokazovania vykonať všetky stranami navrhované dôkazy. Súd rozhoduje, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná (§ 185 ods. 1 CSP).

Právu účastníka na vykonanie dôkazu v súdnom konaní zodpovedá povinnosť súdu každý dôkazný návrh posúdiť a vysporiadať sa s ním a pokiaľ takému návrhu na vykonanie dôkazu nevyhoví, tak je povinný v odôvodnení rozsudku odôvodniť, prečo nevykonal navrhnuté dôkazy (§ 220 ods. 2 CSP) a to presvedčivo s vysvetľujúcim odôvodnením z akého dôvodu je ním odmietaný návrh na vykonanie dôkazu nedôvodný (resp. neopodstatnený), či už z dôvodu, že sa týka okolnosti nepodstatnej pre rozhodnutie alebo okolnosti, ktorú možno zistiť napr. inak.

20. Na splnenie požiadavky na spravodlivý proces, účastníci konania musia byť schopní pochopiť verdikt súdu, ktorý bol vydaný - to je zásadná poistka proti svojvôli (Taxquet vs. Belgicko). V nadväznosti na to je úlohou súdu, aby sa jasným spôsobom vyrovnal so všetkými právnymi a skutkovými okolnosťami, ktoré tvoria podklad jeho rozhodnutia z hľadiska právneho významu (rozhodnutie IV. ÚS 14/07).

21. Civilný sporový poriadok ustanovuje, že súd je povinný v odôvodnení rozsudku jasne a výstižne vysvetliť, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

22. V prípade, ak súd nevykoná určitý, účastníkom navrhnutý dôkaz, je jeho zákonnou povinnosťou v odôvodnení rozhodnutia uviesť, prečo nevykonal navrhnuté dôkazy (rozhodnutie I. ÚS 350/08).

23. Uvedený stav potom v konaní generuje možnú existenciu tzv. opomenutého dôkazu. Podľa doktríny opomenutých dôkazov je opomenutým predovšetkým taký dôkaz, ktorého vykonanie má pre rozhodnutie vo veci zásadný význam, avšak vo veci konajúci súd jeho vykonanie bez adekvátneho odôvodnenia nezrealizuje, prípadne jeho vykonanie opomenie bez akéhokoľvek odôvodnenia. Na zistenie toho, či sa o opomenutý dôkaz jedná alebo nie, sa v praxi používa tzv. Perna test (bližšie pozri rozhodnutie Perna vs. Taliansko č. 48898/99 zo 6. mája 2003 a iné).

Perna test v zásade pozostáva z posúdenia troch nasledovných kritérií, ktoré sú podľa najvyššieho súdu

aplikovateľné aj vo vnútroštátnom civilnom procese:

- Je návrh na realizáciu dokazovania dostatočne odôvodnený a týka sa podstaty vecí?
- Bol posúdený význam určitého dôkazu a v tejto súvislosti boli súdom poskytnuté dostatočné dôvody, prečo dôkaz nebol vykonaný v priebehu súdneho konania?
- Či vydané rozhodnutie nenarušilo celkovú spravodlivosť konania.

24. Posúdenie vecí musí v sebe implikovať aj posúdenie relevantnosti navrhovaného dôkazu a poskytnutie dostatočného odôvodnenia súdom. Až nesplnenie si tejto povinnosti súdom je porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, ako dôsledok porušenia práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

25. V predmetnej veci však takýto stav nenastal, keďže okresný aj krajský súd v dostatočnom rozsahu zdôvodnili svoje východiská, zistený skutkový stav i procesný postup v odôvodnení rozsudkov pri rozhodovaní (body 8-14 odôvodnenia rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. značka 1Co/119/2018). Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Najvyšší súd SR sa stotožnil s precíznym odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu v bode 11. a 12., v ktorom zrozumiteľne zrekapituloval aké dokazovanie bolo v spore vykonané, vysvetlil a to na podklade záverov prvoinštančného súdu, prečo neboli vykonané ďalšie žalobcom navrhnuté dôkazy (svedkov), prečo nepovažoval za relevantnú výpoveď svedka Q.. A. A., riaditeľa Bytového podniku mesta Košice, keď správne uviedol, že jeho vyjadrením nemohlo prísť účinne k zmene písomne uzavretej Zmluvy o nájme nebytových priestorov (l.č. 5 spisu). V bode 12. odôvodnenia odvolací súd vysvetlil ako vyhodnotil listinný dôkaz - interný list Bytového podniku mesta Košice z 20. júla 1998 a vysporiadal sa aj s vykonaným znaleckým dokazovaním tak, že žalobca neuniesol v spore dôkazné bremeno na preukázanie protihodnoty toho, o čo sa zvýšila hodnota prenajatého nebytového priestoru pri ukončení nájmu. Sporné nebolo, že v nebytovom priestore boli vykonané určité (napr. búracie, asanačné,...) práce, avšak žalobca v súdnom konaní nepreukázal premietnutie výdavkov do samotnej zvýšenej hodnoty prenajatých nebytových priestorov, čo by už nereparovalo ani prípadné ďalšie znalecké dokazovanie realizované po dvadsiatich piatich rokoch od skončenia nájmu predmetných nebytových priestorov, keď podľa odvolacieho súdu nevyplývalo ani zo znaleckého posudku znalca Emila Oettera č. 5/2004 (l.č. 577 spisu), ako aj z rozsiahlej fotodokumentácia z obhliadky vykonanej dňa 13. februára 2014.

26. Dovolací súd považuje za potrebné dodať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými pochybeniami v dokazovaní a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

27. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalobca neopodstatnene namieta, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP).

28. Na základe uvedeného dovolací súd uzatvára, že neboli splnené podmienky prípustnosti dovolania a so zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

29. O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.